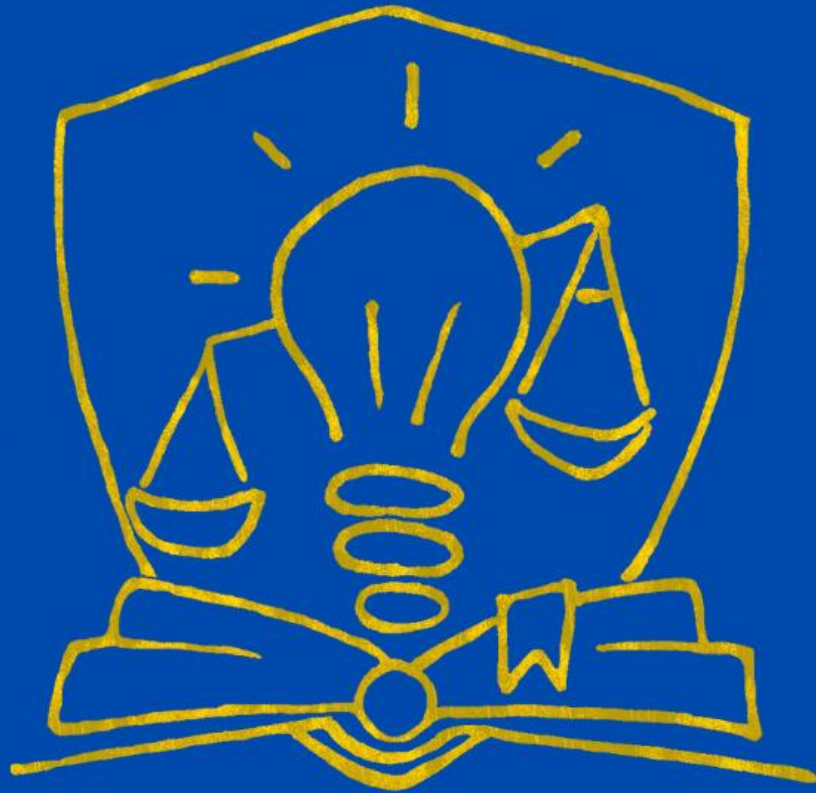

Доброчесність у навчанні:

конкурс есе

дотримуватись не можна порушувати

Міжнародний конкурс есе

**«Доброчесність у навчанні: дотримуватися/
не можна/ порушувати»**

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Центр науково-освітнього партнерства і мережевої взаємодії
Кафедра педагогіки

**Доброчесність у навчанні:
дотримуватись/не можна/порушувати**

Збірник студентських та учнівських есе

Суми - 2026

УДК [001+378.2]:174.7(082)

Рекомендовано рішенням вченої ради
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка (протокол № 11 від 21 травня 2026 року)

Рецензенти:

Н.ГРОНА, доктор педагогічних наук, доцент, викладач вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії викладачів української мови і літератури КЗ «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка»;

Я. КАПРАНОВ, доктор філологічних наук, професор (Україна), доктор габілітований (мовознавство) (Польща), професор школи гуманітарних наук та образотворчого мистецтва в Університеті VIZJA (Варшава, Польща)

Редакційна колегія:

М. Бойченко, доктор педагогічних наук, професор (відповідальний редактор);
О.Семеног, доктор педагогічних наук, професор (відповідальний редактор);
А. Сбруєва, доктор педагогічних наук, професор; **Н. Коваленко**, доктор педагогічних наук, професор; **А. Куліченко-Чугіна**, доктор педагогічних наук, професор;
М. Бикова, кандидат педагогічних наук, доцент; **Н. Осьмук**, кандидат педагогічних наук, доцент; **І. Проценко**, кандидат педагогічних наук, доцент; **Ж. Чернякова**, кандидат педагогічних наук, доцент; **І. Чистякова**, кандидат педагогічних наук, професор; **Н.Пономаренко**, доктор філософії.

**Доброчесність у навчанні: збірник студентських та учнівських есе/ уклад.:
О.Семеног, Н.Пономаренко. Суми, 2026. 276 с.**

У збірнику представлено роботи здобувачів закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти – учасників Міжнародного конкурсу есе «Доброчесність у навчанні: дотримуватись не можна порушувати» -2026. Автори й авторки пропонують власні рефлексії щодо дотримання академічної доброчесності, академічної відповідальності етики й толерантності в освітньому просторі закладу.

Есе публікуються в авторській редакції.

**Integrity in Learning: A Collection of Student and Pupil Essays / compiled
by O. Semenog, N. Ponomarenko. Sumy, 2026. 188 p.**

The collection presents essays by pupils and students of general secondary, vocational (vocational and technical), professional pre-higher, and higher education institutions who participated in the International Essay Competition “Integrity in Learning: To Comply, Not to Violate” (2026). The authors share their reflections on academic integrity, academic responsibility, ethics, and tolerance in the educational environment.

The essays are published in the authors’ original versions.

УДК [001+378.2]:174.7(082)

© Колектив авторів, 2026

© Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2026

© Collective of Authors, 2026

© Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, 2026

experience reduced cognitive load, as evidenced by poorer argumentation skills, compared to those who use different sources for writing and research tasks. That happens because students who use AI don't engage their creativity and show no interest in the topic. Students who don't use AI have a set of ideas that helps them analyze all types of information and choose the best variations on their own. This way, they learn the material better and express their own originality in their work.

However, originality has always been a process of recombination of all sorts of information. We didn't make something genius and never-before-seen from nothing. Everyone borrows ideas, insights, and motivation from inventions from long ago. AI hasn't changed that. It has simply made the process visible, making it seem like a person is doing the research. But originality means that when you really understand information, you can express thoughts about the topic in your own way. That is how critical thinking works.

Therefore, instead of replacing human reasoning with Artificial Intelligence, AI should foster originality, not degrade it. With all the benefits it has now, it still can't replace human critical thinking. Students need to be aware of AI-generated content and avoid using it uncritically to avoid negative consequences.

In conclusion, combating plagiarism is not only a matter of authorship but also of maintaining trust and fostering critical thinking in a modern world full of AI-generated templates and social media. It is about making new ideas from inspiring sources. By consuming and analyzing information, individuals create unique perspectives. Academic integrity is necessary for developing a critical and competitive mind. Without personal will and effort in learning, real progress is impossible. Plagiarism is a direct barrier to individual growth that we need to eliminate for a positive future.

References:

Academic Writing and Issues of Plagiarism. URL: <https://surl.li/olxtsj>

Plagiarism: Don't let it happen to you! URL: <https://surl.li/rmncv>

The Common Types of Plagiarism. URL: <https://surli.cc/nbtfrq>

Мартинюк Оксана

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

КОШТОВНА ПЕРЛИНА У СВІТІ ШТУЧНИХ ЦІННОСТЕЙ

Чесність не любить виставляти себе напоказ: вона не має яскравої вітрини, не рекламується гучними лозунгами, не виблискує як відшліфований

діамант. Навпаки, її треба шукати, часто буквально діставати з-під нашарувань сумнівів, втоми, людської недосконалості. Вільям Шекспір колись сказав: «Істинна чесність живе часто як перлина у брудній устричній раковині». Повністю з ним згодна, оскільки чесність – річ неочевидна. Це щось глибинне, що народжується у тиші внутрішніх рішень, у мить, коли ніхто не дивиться.

У навчанні, у науковій діяльності, у будь-якій сфері, де людина зростає інтелектуально й особистісно, чесність є фундаментом. Вона – не прикраса, а опора. Але проблема в тому, що ми живемо в епоху швидких рішень: надлишок інформації, хронічний поспіх, тиск дедлайнів, прагнення бути «ефективними» перетворили процес навчання на змагання з часом, а не з власною некомпетентністю. І саме в такій атмосфері чесність стає особливо вразливою.

Чи варто тоді говорити про доброчесність як про категоричний імператив? Безумовно. Але перш ніж казати «дотримуватись» або «не можна порушувати», важливо зрозуміти головне: доброчесність – це не зовнішнє нав'язане правило, а внутрішній вибір, який, подібно до перлини, народжується з внутрішнього конфлікту та складного пошуку компромісів.

Чесність – це багат шаровий процес, у якому людина щоразу приймає дрібні рішення. І саме ці маленькі кроки до успіху визначають якість її особистості. Натомість можна сказати, що академічна нечесність – це спроба уникнути зустрічі з власною недосконалістю. Адже чесність вимагає подивитися в дзеркало, побачити себе без прикрас, справжнього. Часто бути чесним означає визнати, що ти ще чогось не знаєш, не вмієш, ще не доріс до певного рівня. А це непросто. Набагато легше створити видимість знання, ніж працювати над справжнім розвитком.

Саме так проявляється «бруд» устричної раковини: страх провалу, лінощі, невпевненість, прагнення швидкого результату, іноді – зовнішній тиск батьків чи університетської конкуренції. Але тільки крізь цей шар можна прорватися до внутрішньої перлини – чесності, яка робить людину сильною.

Часто від однокласників можна почути: «Ну яка різниця, звідки текст? Головне – здати». Але справжній сенс навчання не у складанні, а в зміні, що відбувається з людиною в процесі. Адже навчання – це не механічне накопичення фактів, а тренування мислення, здатності аналізувати, ставити питання, приймати рішення. І тільки чесна робота над собою дає таке тренування.

Якщо студент пише есе самотійно, він не просто створює документ – він розвиває логіку, вчиться висловлювати думку, шукати аргументи. Якщо він сам розв'язує задачі, він розвиває інтелектуальні м'язи. Якщо проходить складний курс без «підказок», він учитьсЯ долати виклики.

Чесність – це інвестиція в себе. І що більше таких інвестицій, то більший внутрішній капітал. Саме чесна праця створює відчуття компетентності, таке собі «Я можу». І це відчуття, на відміну від списаної роботи, не забувається.

Правила академічної доброчесності часто описують категорією «не можна». Але це зовнішня заборона. Натомість доцільно керуватись принципом «не варто», оскільки це виражає внутрішнє переконання. І саме воно визначає, чи буде людина чесною не тільки в університеті, а й у реальному житті. Зовнішній контроль працює тільки тоді, коли хтось стежить. Внутрішня чесність працює завжди.

Тому в питанні доброчесності йдеться не про страх отримати покарання. Воно про усвідомлення, що нечесність руйнує власні можливості особистості: обкрадає інтелектуально, послаблює характер, учить хитрувати замість того, щоб розвиватися.

Серед негативних наслідків недоброчесності – втрата компетентності, упевненості, зокрема відчуття тривожності і страх складних завдань, втрата довіри, що є базовою в командній роботі, тощо.

Тож «не можна» – це про систему, а розуміння, що «не варто», – про саму людину. І справжня доброчесність починається з другої установки.

Так само й у науці чесність постає не просто етичним принципом. Це умова існування й розвитку наукової сфери. Наука не терпить фальсифікації, бо її мета – здобути істину, а не продемонструвати якомога більшу кількість результатів. Дослідник, який підганяє дані, прикрашає статистику, замовчує негативні результати, руйнує сам механізм наукового пошуку.

Багато наукових скандалів починалися з маленької нечесності: трохи змінити шкалу, прибрати «дивні» дані, переінтерпретувати гіпотезу. Але ці «дрібниці» з часом виростають у великі катастрофи, зламані кар'єри, відкликані статті, руйнування репутації особи, установи, науки загалом. Проте важливіше інше: внутрішня деградація дослідника, який процес пошуку переносить з відкриття істини суто на підтвердження власної правоти.

Саме тому наукова доброчесність – це не суворий абстрактний принцип, а глибока моральна позиція. Бути чесним у дослідженні означає залишатися вірним основному покликанню науки: відкривати світ, а не підмінювати його власними фантазіями.

Таким чином, у широкому сенсі доброчесність – це основа самореалізації. Вона дає людині найцінніше – відчуття, що вона йде своїм шляхом, а не запозичує чужий. Самоповага не купується і не списується. Вона формується шляхом чесної праці, подолання труднощів, відмови від легкого, але сумнівного вибору.

Чесність має цікаву властивість: її складно помітити зовні, але неможливо підробити. Можна створити ідеальний вигляд успіху, але неможливо замінити внутрішнє відчуття фальші. І навпаки – чесна, хоч і недосконала, робота приносить спокій і глибокий внутрішній комфорт. Перлина не завжди кругла і не завжди ідеальна, але вона справжня. Саме такою є й чесність у навчанні: вона може бути скромною, не завжди «блискучою», але завжди цінною.

І якщо ми хочемо колись назвати себе освіченими, зрілими та сильними, то потрібно не просто «дотримуватися» чесності – її треба плекати. Щодня. У маленьких рішеннях. У непомітних виборах. У тих моментах, коли нас ніхто не бачить. Бо справжня чесність живе там, де ми обираємо бути собою.

Мироненко Майя

Сумський фаховий коледж будівництва та архітектури

ПЕРШЕ НАВЧИСЯ ЧЕСНОСТІ

Академічне середовище – це простір, де з'являються ідеї, формуються світогляди та гартується професіоналізм студента. У центрі цього процесу стоїть поняття академічної доброчесності. Проте сьогодні воно зазвичай сприймається лише як сукупність бюрократичних заборон: «не списуй», «не купуй курсову», «не використовуй штучний інтелект». Насправді доброчесність є фундаментом довіри, без якої диплом, наукове дослідження чи професійне звання втрачають свою сутність та пріоритет. Це не просто відсутність плагіату, а моральний дороговказ, який визначає якість майбутнього фахівця, його креативність тощо.

Першочерговим та важливим аспектом доброчесності є авторство та унікальність. Ми живемо в добу доступності інформації, тому завжди є спокуса «запозичити» чужу думку або видати згенерований алгоритмом текст за власний. Кожне запозичення без належного посилання не лише порушує етичні норми, а й зупиняє інтелектуальний розвиток самого студента. Багато хто це розуміє, але лінь та бажання зробити роботу якнайшвидше часто беруть верх. Коли самостійно опрацьовуємо потрібні джерела, порівнюємо різні погляди та формулюємо власні висновки, ми вчимося мислити критично та розвиваємо свої знання не тільки з потрібної нам теми, але й з інших важливих аспектів навчання, побуту та розваг. Саме навичка - здатність аналізувати та синтезувати інформацію – є головним капіталом у нашому сучасному світі. Для майбутнього спеціаліста-землевпорядника, наприклад, розрахунок та зйомка земельної ділянки - це питання набуває особливої точності: помилка у